

RUDOLF P. G. DE RIJK

Ohorezko euskaltzain zendu berriari omenaldia

Abadiño, Urkiola, 2003-VII-26

Virginia Chan-de Rijk andrea,
euskaltzainok,
agintariok,
jaun-andre eta adikide guztiok.

Hitz labur batzuk, Euskaltzaindiaren eta nire izenean, Rudolf de Rijk jaunari gure errespetu, aintza eta omenaldia eskaintzeko. Gaixotasun mingarriaren ondoren, beti ere bere emazte Virginiaren ardura eta maitasun etsituak gozatua, utzi gaitu sekulako, holandar hizkuntzalari handi honek.

Guztiok dakigu zer nolako lanak egin zituen Rudolfek euskararen alde, eta horietan ongi islatzen zuen Euskal Herriari eta euskaldunoi zigun amodio nabarmena. Horiez gainera, ohore paregabea da guretzat, non eta hemen, gure artean bere errautsak hedatu nahi izatea, bizi zenean hainbeste maite zuen herri hau azken egoitzatzat hautatuz.

Baina ez da haren errautsa gure artean geldituko den bakarra, haren itzala ere, gizontasunezko eta jakituriazko itzal urdin eta gozoa ere, euskaldun guztiongan egonen baita betiko.

Nederlândako zelai lau eta urtsuetan jaio zenak, har dezala betiko bakea, guztion maitasunarekin, eta gure Herriko baso, mendi eta harkaitzon besarkada abegikor ezta ere bai. Fededuna zen bera, zinezko kristaua. Hortaz, segur naiz goiko Jaunak ere ez diola ukatuko ongi merezitako atsedena.

Agur eta ohore, Rudolf: beti zaituzkegu gogo-bihotzetan.

*Xabier Kintana,
euskaltzain osoa eta idazkaria*

Abadiño, Urkiola, 2003-VII-26

HERIOTZAREN SAMINA

Heriotzak beti dira saminak. Saminagoak, hala ere, gure ingurua uzten duena gure artean sortu gabe geroago guregana hurbildu den norbait baldin bada.

Hemendik urrun ikusi zuen Rudolfek lehenbiziko aldiz argia, Vermeer-ek hain ongi margotzen zuen argi apal hura. Hemendik urrun entzun zuen, eta ikasi, gure artean mintzatzeko erabiltzen dugun mintzoaren hotsa. Eta hots horrek erakarri zuen guregana, Euskal Herrira.

Gaur ematen diogu agurra, eta egiten diogu ohore. Eta Lizardirekin batera esaten diogu:

*Adiskide kuttun, lagun zorigabe,
Azpildu-gabeko bihotzaren jabe,
Onerako zabal, ederrak su-bera;
Hatorkit, Rudolf, gaur oroimenera!*

Bihotzean min baitugu gaur, min etsia, negar isila darion mina. Lagun on bat genuen, adiskide berezia, gaur, uda etorri garaiez, alde egina.

Newton izeneko kalean bizi zen Rudolf. Laplace, Pitagoras, Galileo, Arkimedes edo Tolomeo deitzen dira inguruko karririkak. Hizkuntza kontuetan hauek bezain argia eta fina zen Rudolf. Leiala, isila, apala, langilea, eritasunak joa azkeneko hilabeteetan. Bere buruaren jabe beti.

Horregati, pentsatzen dut behin baino gehiagotan izango zuela gogoan azkenetan zenean, inoiz ere atzendua ez zuen fedeak berriz ere bihotza harrotzen zionean, Etxepare zaharrak halako hartan idatzi zuena:

*Zuri gomendatzen nuzu hila eta bizia.
Neure gorputz eta arima eta dudan guzia.
Othoi, behar-orduyetan Zu zakitzat balia,
Eta, othoi, Zuk goberna ene bizi guzia*

Ez zuen, hala ere, horren beharrik, segur naiz. Rudolfek ez baitzekien zer zen kalte egitea, ez zekien zer zen azpijokoetan ibiltzea, eta erakusten zuen zintzotasun eta leialtasun hura gardena zen. Ongi aski daki hori Virginiak. Xalbadorrek ezin ukana zuen maiteari kantatzen zion, eta esaten, zein xarmagarria zen. Rudolfek, ez zuen zorigaitz hori izan Virginiarekin, berak esaten zigunez:

*Maite dut zure begitartea, maite zure boz eztea,
Halaber zure irri gozoa, zure izaite gazia;
Zuretzat baizik ez dut begirik, zare ene iguzkia,
Gau eta egun zuri pentsatzen daramat ene bizia.*

Orain agurraren garaian gaude. *Eta aire tristean kantatuko dut tristea baitut sujeta, heriotzeak egin arazten dauku zonbait gogoeta. Nahi gabea dut gaur kantuan gidari, lagun batek erranik agur munduari; penaren agertzeko eman naiz kantari, hau laket baitzitzaion lagun zenduari.*

Esker ona erakutsi behar diogu euskaldunok Rudolf adiskideari. Ikus dezala berak, ikus dezala Virginiak, denok ikus dezagun:

*Etzira bakarrik,
Zama hau har dezagun bi aldetarik;
Bainan, adiskideok, ez egin nigarrik,
Gure Rudolfek ez du tristura beharrik;
Ez du hartatik
Zeru hartarik
Ahanzten lagunik,
Ez eta adiskiderik;
Urruntzeak hortako ez du indarrik.*

Ez, urrun joan zara, urrunegi. Baina Xalbadorrek zioen gisan, urruntzeak ez du indarrik. Utzi diguzun irudimenarekin, utzi dizkiguzun lanekin, beti hurbil izango zaitugu euskaltzale eta euskaldun, euskaltzale eta euskaldun. Agur, Rudolf, ongi ibili!

*Pello Salaburu,
euskaltzain osoa*

RUDOLF P. G. DE RIJK

Thank you for coming today. Rudolf loved the Basque Country. He found here warmth and hospitality, the dearest friends and colleagues, and the intellectual challenge of his life: the Basque language. This was the cradle of our love and the land of his heart. Now he will be a part of it forever.

Mila esker gaur etortzeagatik.

Euskal Herria maite zuen Rudolfek.

Hementxe aurkitu zuen berotasuna eta
abegi ona, lankide eta lagunik minenak
eta bere bizitzako erronka intelektuala:
euskara.

Hauxe izan zen gure maitasun-habia,
bere bihotzak hautatu zuen herria.

Orain hemen biziko da betirako.

Virginia Chang de Rijk